

Kastamonu Üniversitesi

**I. ULUSLARARASI ŞEYH ŞA'BÂN-I VELÎ
SEMPOZYUMU**

**-ŞEYH ŞA'BÂN-I VELÎ'Yİ ANMA VE ANLAMA-
-İkinci Cilt-**

**4-6 Mayıs 2012
Kastamonu**

EDEBİYATIMIZDA ŞEYH ŞA'BÂN-I VELÎ

Yrd. Doç Dr. Nazlı Rânâ GÜREL

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye

ÖZET

Menkıbevi hayatlarıyla ve inanç dünyamıza getirdikleriyle etraflarında menakıbnâmeler oluşturulan velîlerden birisi de Kastamonu'da medfûn Şeyh Şa'bân-ı Velî'dir.

Allah'ın bu velî kulları, yaşadıkları devirde toplum önderi bilge kişiler olarak hizmet halkasını zenginleştirdikleri gibi ölümlerinden sonra da etraflarında bir kültür havzası oluşmuştur. Bu kültür havzasında bulunanlar veya bu halkadan haberdar olanlar yaşanmışlığı ve yaşananları yarınlar aktarmak için kalemi ellerine aldıklarında şiirler yazmış, tiyatro eserleri kaleme almışlar hatta filimler yapmışlardır. Şeyh Şa'bân-ı Velî de etrafında şiirlerin yazıldığı, tiyatro eserlerinin kaleme alındığı, hayatının filme konu edildiği değerlerimizden birisi olarak gündemimizdedir her daim.

Biz bu bildirimizde Şeyh Şa'bân-ı Velî menakıbnâmeleri üzerinde durmayacağız. Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatında ve kültür hayatımızda Şeyh Şa'bân-ı Velî ile ilgili olarak oluşturulan edebiyat eserleri ve sanat çalışmaları üzerinde duracağız. Bu çalışmaları bir kompozisyon bütünlüğü içerisinde değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Şeyh Şa'bân-ı Velî, menakıbnâme, Şeyh Şa'bân-ı Velî için yazılan şiirler

Menakıbnâmeler İslâmî Türk edebiyatında bir velinin hayatı etrafında oluşmuş menkıbe ve kerametleri manzum veya mensur olarak anlatan tasavvufî eserlerdir. Menakıbnâmeler genellikle o velinin müritleri tarafından kaleme alınan/söylenen eserlerdir. Menakıbnâmeler, kerametleri nakledilen velinin yüceliğini öncelikle müritlere anlatarak onların tarikata daha samimi bağlanmalarını sağlamak ve tarikatı yaygınlaştırmak amacıyla kaleme alınmışlardır.

İslâmî Türk edebiyatında bu tür eserlerden pek çok örnek bulunmaktadır. Şeyh Şa'bân-ı Velî menakıbnâmesi de; Halvetiyye silsilesinde Pîr Şeyh Şa'bân-ı Velî'den sonra Dergâh'ta beşinci sırada posta oturan Şeyh Ömer Fuâdî el Kastamonî (1560-1636) tarafından yazılmıştır. Biri muhtasar diğeri de mufassal olmak üzere iki şekilde yazılan bu menakıbnâmenin mufassal olanı ele geçmiş ve yeni harflerle de 1998 yılında yayımlanmıştır.

Güçlü bir şair olan Ömer Fuâdî'nin onun üzerinde eseri bulunmaktadır. Pîr Şa'bân-ı Velî'nin mufassal ve muhtasar tercüme-i hallerini de yazmıştır.

Ömer Fuadî, gerek yazdığı Şeyh Şaban-ı Veli menakıbnâmesi, gerekse şiirleriyle dikkatleri çok çekmiş ve hakkında pek çok inceleme, araştırma yapılmış ve bunlar yayın haline de dönüştürülmüştür. Bu sempozyumda da ağırlıklı olarak ele alınacak konulardan birinin Ömer Fuadî ve eserleri olacağı kanaatindeyiz. Böyle olacağı için biz Ömer Fuadî'nin Pîr ile ilgili yazdıkları konusunda daha fazla bir şey söylemeden diğer halifelerin ve dervişlerin Pîr hakkında yazdıklarına geçmek istiyoruz.

Şeyh Şa'ban-ı Veli'nin on ikinci halifesi olan Bolulu İbrahim Şevki Efendi, bu kişilikler arasında önceliğimiz olacaktır. Aslen Boluludur. Sülahadan Kabadayı denmekle maruf Mehmed Efendinin oğludur. 1833 yılında Bolu'da dünyaya gelmiştir. İyi yetişmiş bir din âlimi ve mutasavvıf şairdir. Bolu'da Gölyüzü mahallesinde Tavi Mehmed Paşa camiinde çalışırken, Kastamonu valisi Abdurrahman Paşa tarafından Pîr Şa'ban-ı Veli'nin makamı kendisine tevcih buyrulmuştur yedi sene kadar da bu makamda kalmıştır. 1896 yılında 63 yaşında iken vefat etmiştir. Mezarı Pîr'in türbesi içindedir. İbrahim Şevki Efendinin Bolu'dan gelerek/getirilerek posta oturmasının sebebi, Şeyh Saîd Efendi'nin 1889'da öldüğünde oğlu Mehmed Atâullah Efendi'nin henüz reşit bulunmamasıdır. İbrahim Şevki Efendi'nin ölümünden sonra da tekkede posta Mehmed Atâullah Efendi (Ata Armay) oturmuştur. Şeyh Şa'ban-ı Veli Dergâhı'nın bu son şeyhinin yetişmesinde Bolulu İbrahim Şevki Efendinin hiç şüphesiz ki önemli bir rolü olmuştur.

İbrahim Şevki Efendi güçlü bir şairdir. Tasavvufî şiirlerinin toplandığı bir divanının üç nüshası Ankara'da Millî Kütüphane'de mevcuttur. Kütahya'da Dumlupınar Üniversitesi'nde Prof. Dr. Ali Torun'un yönetiminde Esmâ Tezcan tarafından bu divanla ilgili bir yüksek lisans tezi yapılmıştır. Bu divanda, Şeyh Şa'ban-ı Veli için yazılmış 11 kaside, 8 medhiye ve 1 mersiye bulunmaktadır.

Şiirlerinde “Şevkî”, “Şevkiya” ve “Âşık Şevki” mahlaslarını kullanan şairin bu şiirlerinden örnekler verecek olursak:

On iki aslın esası Pîr-i Şa'ban-ı Velîdir

Hep pîrlerin müctebası Pîr-i Şa'ban-ı Velîdir

Her kim olursa bendesi olur Hakk'ın efgendisi

Şeh Şa'ban'ın has bendesi şeyhim azîzim efendim

Diye başlayan medhiyesinden sonra:

Kutbü'l-Arîin Hazret-i Pîr Şa'ban-ı Velî

Kuddise Sırruhû Efendimizin Sünhâtıdır

Diye başlayan mersiyesinden sonra şu şiirini de dikkatinize sunmak isteriz:

Mehabet bezm-i uşşaka beğim merdâne gelmektir

Verip can tîg-i müjgâna gözüm kurbana gelmektir

Girip meyhane-i dilden, içip vahdet şarabını

Esîr-i aşk olup yâ hû heman mestâne gelmektir

(...)

Eriştir cânanı Hakk'a bu bâzâr-ı mehabette
Soyunup hırka-i âri bu dem üryâna gelmektir
Eğer sen de diler isen bu sırrın aslına ermek
Tutup bu Şevkî'nin destin Pîr-i Şa'ban'a gelmektir.
Şairin Şevkî mahlaslı bu şiirlerinden sonra bir de; tipik tekke edebiyatı
şiiri özelliği taşıyan Şevkîyâ mahlaslı "Gel Şa'ban-ı Velî'ye" şiir vardır:

Ey muhibb-i bâ-safâ
Gel Şa'ban-ı Velî'ye
Ey mahbûb-ı asfiyâ
Gel Şa'bân-ı Velî'ye
Cümle halkın mir'âtı
Çok durur kemâlâtı
Hep vücûdun halâtı
Gel Şa'bân-ı Velî'ye

Her kim intisâb eder
Hak râha doğru gider
Hakîkati seyr eder
Gel Şa'bân-ı Velî'ye
Tarîkat esrârını
Hakikat etvârını
Al cevherin dadını
Gel Şa'bân-ı Velî'ye

Bu görünen Hak yüzü
Uyar sırrında özü
Dinler isen bu sözü
Gel Şa'ban-ı Velî'ye
Gâfil olma çek âhı
Bulagör dilde mâhı
Cümle sultânlar şâhı
Gel Şa'bân-ı Velî'ye

Gel ey kemter Şevkîyâ
Olma huzûrdan cûdâ
İster isen reh-nümâ
Gel Şa'bân-ı Velî'ye
Şairin Şevkîyâ mahlaslı bir başka şiiri ise şöyledir.

"Limaallah" sırrının sultânı Şa'bân-ı Velî
Semme vech" in gevher-i bürhânı Şa'bân-ı Velî

Lâmekân-ı bî-nişânın rahının hem rehberi
Bahr-ı lâhuta beka ummanı Şa'bân-ı Velî

Levhâ-i dil mücellâ nûr-ı irşadı bugün
Mekteb-i kenz-i maarif irfanı Şa'bân-ı Velî

Âlem-i kudsi hakikât rahının seyrângehi
Arş u ferş u kürsinin seyrânı Şa'bân-ı Velî

Menbâ-ı nûr-ı hüviyyet mahzen-i esrâr-ı Hû
Merci'-i erbâb-ı aşkın hânı Şa'bân-ı Velî

Meşhed-i nûr-ı velayet mehdi-i Hakk'dır bi'l yakîn
Bahr-ı imkân-ı vücûdun devrânı Şa'bân-ı Velî

Şevkiyâ vahdet-nişîn zâhir-i kesrete

Evliyâ-i kümmelin insânı Şa'bân-ı Velî

Celal Çatal, Boyabat Gazetesindeki köşesinde “Kastamonu Evliyalari”ni anlatırken İbrahim Şevki Efendi’den sonra Pîr’in dergâhında posta oturan Ata Efendinin Şeyh Şa'bân-ı Velî ile ilgili bir şiirine de yer vermiştir:

Ya hazreti kutbi cihan

Eyle inayet el’aman,

Et vagif sırrı nihan

Eyle inayet el’aman.

Ey gavsi hah rüşen zamir,

Nurinden âlem müstenir,

Acizlere ol destegir,

Eyle inayet el’aman.

Dil hasta vu biçareyim,

Derdile hem pür yareyim,

Bilmem nasıl avareyim,

Eyle inayet el’aman.

Haki deriğ âlem senin,

Mahzun senin, Hürrem senin,

Eyle inayet el’aman

Derdi dile lütfet deva,

İslah ola hali **Ata,**

Ey mahremi bezmi beka,

Eyle inayet el’aman.

Elli sekiz yaşında iken 24 Aralık 1942 tarihinde beyin kanamasından ölen şeyh Şa'bân-ı Velî Dergâhının son şeyhi Ata Efendi şiir ve edebiyata da meraklı birisidir.

Pîr Şeyh Şa'bân-ı Velî'ye hayranlığını her vesilede dile getiren ve yazmış olduğu Sefine-i Evliyâ adlı abide eserinin büyük bir bölümünü Hz. Pîr'e ve ahfadına ayıran Hüseyin Vassaf Bey, incelemeleri sırasında Hz. Pîr'in vefatıyla ilgili olarak devrin şuara ve urefasının yazdıkları manzum vefat tarihlerini elde edemediğini belirterek “Eyledi Şa'bân Efendi azm-i dildâr-ı cinân” mısraıyla Nakîbü'l Eşrâf Şeyh Abdülrezzak İlmî Efendinin aşağıdaki manzumesini kaydetmektedir:

Pîr Şa'bân kutb-ı feyz-efzâ

Pertev-i aşkı âfitab-âsâ
Gönül âyinesin o kılmış pâk
Mâsivâ jengi kalmamış asla
 Cünbiş ettikde cezb-i ruhânî
 Etdi efsürde dilleri ihya
 Yek nazarda olurdu irşâdı
 Dilde a'mâları eder bînâ

Kuvvet-i Evliyâ cihânı tutar
Böyledir şüphe etme ey cânâ
Keşfî-i âlemin heman dümeni
Dest-i merdân-ı Hak'da subh u mesâ
 Şerîat gülsitanının gülüdür
 O gülle bülbül oldu nağme sefâ
 Hakîkat dürüne odur deryâ
 Âşıkın cânı erdi ma'sûka

İrciî gûş-ı cânâ verdi sadâ
İki mısra'la cevherîn târih
Söyledi İlmî bendesî a'lâ
Pîr-i Şa'bân Velî o merd-i ilah (H. 976)
Gönlüdür vâsıl-ı cemâl-i Hudâ (H. 976)
Hüseyin Vassaf'ın kendisinin de bir şiirini burada vermek isteriz:
Server-i ehl-i tarik Hazreti Şa'bân-ı Velî
Sâlik-i râha hakîk Hazreti Şa'bân-ı Velî.

Hâl-ü kâlinde onun bûy-ı hakîkat vardır
Cümle uşşâka şefîk Hazreti Şa'bân-ı Velî.

Misl-i hurşid tulû etti cihâna ol Pîr
Bahr-i envâra Garîk Hazreti Şa'bân-ı Velî

Halveti bağına bir bülbül-i revnak-efzâ
Meslek-i feyzi vesîk Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Âşık-ı sâdık-ı cânân-ı hakîkidir ki
Fikr-i irfanı amîk Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Dahil-i zümre-i pîrân-ı izam olmuştur
Hakk Teâlâ'ya sâdık Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Evliya rehberidir hem urefânın mahzeni
Pîr ü bürhân-ı tarîk Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Bülbül-i bağ-ı edeb mefhar-i erbâb-ı erib
Hiss- i âlisi refik Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Mazhar-ı fevz-i fütûh zât-ı şerifi memdûh
Âşık-ı feyz-i refik Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Sensin ummân-ı kerem bülbül-i güلزâr-ı İrem
Remz-i akvâli dakîk Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Ol Hüdâ aşkına Vassâf'ına bezl et keremi
Ey müridâna şefik Hazret-i Şa'bân-ı Velî
Şirlerinde “eş Şeyh Sâdık el Halveti eş Şa'bânî” imzasını kullanan şair ise
“Seher Vaktinin Yeliyiz” başlıklı şiirinde şunları yazıyor:

Seher Vaktinin Yeliyiz
Seher vaktinin yeliyiz
Sırr-ı hakikat diliyiz
Mecnûn'a Leyla eliyiz
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Bize gelen irfan olur
Hayvan iken insân olur
Sırr-ı cana canan olur
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Yaktık aşka can u teni
Komadık dilde gümânı
Hakk'tır bugün dil mihmânı
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Varlığımız yoktur bizim
Meydânımız pâkdır bizim
Didârımız Hakk'tır bizim
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Şerîatsız yol değiliz
Ma'rifetsiz kul değiliz
Hakikatden dür değiliz
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Kırklarla halvete girdik
Yedilerle sohbet ettik
Üçlerle birliğe yettik
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Halveti'dir şöhretimiz
Vahdet kıldık kesretimiz
Mahviyettir maksadımız
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Döneriz biz yane yane
Aşk meyine kane kane
Mestlikte erdik bu deme
Biz Şa' bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Sanmasınlar biz mülhidiz
Hem müminiz hem müslimiz
Mucid değil muvahhidiz
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Pîrimizdir Şeyh-i Şa'bân
Erkânıdır mahz-ı Kur'ân
Yolunda canımız kurbân
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Sayılmayız parmak ile
Tükenmeyiz kırmak ile
Bir acayıp dilhanemiz
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Derviş Sâdık harabattır
Özü Hakk'a müstağraktır
Zikri fikri zât-ı Hakk'tır
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Bolu'nun Gerede ilçesinin Sarıkadılar köyünde 1637 yılında doğan ve 1715 yılında Hac dönüşü ölen ve Şam'da Muhiddin-I Arabî Türbesi

civarında defnedilen İsa Mahvî Efendi'nin de bir şiirini sizlerle paylaşmak isteriz:

ŞA'BAN DEDE

Anladım bir bahr-i bî-pâyân imiş Şa'ban Dede
Küntü kenzün gevherine kân imiş Şa'ban Dede

Mürde-diller bulur enfâs-ı Mesîhinden hayat
Cân-ı âlem iss-i devrân imiş Şa'ban Dede

Hak marîz-i ceahl olana şerbet-i irfân virür
Çâresizler derdine dermân imiş Şa'ban Dede

Hak Teâlâ dâim eyler kalb-i pâkine nazar
Her nazarda manzar-ı Rahmân imiş Şa'ban Dede

Hükm ider gayb u şehâdet kişverine serteser
Her dü-âlem mülküne sultân imiş Şa'ban Dede

Zâil eylirse şeb-i kesret-i zalâmın ta'n mıdur
Burc-ı vahdette meh-i tâbân imiş Şa'ban Dede

Âlem-i ulvîde her dem Mahviyâ seyrân ider
Himmeti a'lâ aliyyü'ş-şân imiş Şa'ban Dede

Doğum ve ölüm tarihlerini kesin olarak bilmediğimiz Şeyhî Mehmet Efendi, 19. yüz yılda Kırşehir Mucur Geycek köyünde yaşamıştır. Asıl adı Mehmet, şiirlerinde kullandığı mahlasları ise “Şeyhî” ve “Şevkî” dir. Şeyhî Mehmet Efendinin şiirlerinden onun Şeyh Mustafa Çerkeşi'ye intisab ettiğini anlıyoruz. Şeyhî Mehmet Efendinin şiirlerinin yer aldığı el yazması tek nüsha divanı torunlarından Yrd. Doç. Dr. Hidayet Özcan'da bulunmaktadır. Bu divanda Şeyh Şa'ban-ı Velî için de bir şiir bulunmaktadır. Şeyhî, Pîr'in ziyaretine gelmiş ve ondan himmet etmesini istemiştir:

Bende-i bîçâreyim dergâhına geldim bugün
Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et
Gerçi avarayım amma âh ederim dün ü gün
Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Kastamonu ehlinin kulübünü ihyâ eden
Halvetî tarîkının erkânını icrâ eden
İns ü cinnün mürşidi olduğuna imân eden
Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Boynumu eğdim elimi açtım sana Allah için
Ben tehi dest gitmezem dâd eyleme fi'llâh için

Ver Muhammed Mustafâ'nın aşkına Allâh için
Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Pişvâ-yı sâlikân olduğuna hiç var mı söz
Hâk-ı pâ-y-ı dergâhına gelmişim sürmeğe yüz
Bu tarîk-ı nâzenînin biz bir bendesiyiz
Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Ser-firâz-ı evliyâdan olduğunu bilirim
Bir inayet eylesen devletli ben bay olurum
Sevdiğim malûmun olsun kim ırankan gelirim
Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Bu cihânda ben de bir kalb-ı zayıf mahzûnunum
Cân u dilden severim Mevlâ bilir meftûnunum
Çok vakitden hayli zamandan beri Mecnûn'unum
Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Var benim küstahlığım affeylemendir çâresi
Yüzüme vurma boyar cihânı yüzüm kâresi
Şeyhî dersin gün-be-gün artar yâresi
Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Osmanlı'nın payitahtı İstanbul'u işgale yeltenen emperyalistlere karşı duruş sergileyen büyük edebiyatçılarımızdan Süleyman Nazif, Hazreti Pîr için: "Huzûr-ı Pîr'e yüz sür i'tilâ isterse vicdanın" diyerek övgüde bulunmuştur:

Bu Şa'bân-ı Velîdir ki
Muktedâ-yı feyz ü irfânın
Huzûr-ı Pîre yüz sür
İ'tilâ ister ise vicdânın

Geredeli âşık Figani'nin çırağı âşık Nailî'nin çıraklarından Âşık Yorgansız Hakkı/Hakkı Bayraktar (1895–1964) Kastamonulu olması hasebiyle Halvetilik terbiyesi de almıştır. Hece ve aruz vezniyle şiirleri bulunan şairin şiirlerinde lirizm ve içten söyleyiş hâkimdir. Yaşadığı hayat tarzı itibariyle Şeyh Şaban-ı Velî'ye karşı mahcuptur. Bütün samimiyetiyle ona şöyle seslenmektedir:

HAZRET-İ ŞABAN DEDE

Menba-ı fahr-i risâlet Hazret-i Şa'ban Dede
Melce-i izz ü saadet Hazret-i Şa'ban Dede
Kutb-i aktâb-ı cihandır hem velîler hâtimi
Mazhar-ı lütf-i şefaât Hazret-i Şa'ban Dede

Hem muhibb-i ehl-i beyti hânedan nâm Ali
Bende-i şâh-ı velâyet Hazret-i Şa'ban Dede

Eylesin gelsin ziyaret âşıkânın Kâbesi
Muciz-i bahr-ı hidâyet Hazret-i Şa'ban Dede

Vasfını tavsifte âciz ger bu kemter Hakkıyâ
Mürşid-i sâhib-kerâmet Hazret-i Şa'ban Dede
Günümüz şairlerinden de Şeyh Şa'bân-ı Velî için şiirler yazarlar vardır
elbette. Bunlardan biri de Ali Rıza Köseoğlu'dur.

“Erenler ve evliyalardan yurdu Anadolu'da gezerken, yolumuz
Kastamonu'ya da uğradı. Doğruca Şeyh Şaban-ı Veli Hazretlerinin aşk
bahçesinden içeri girdik, muhabbet gülünü kokladık, zembeminden içtik,
halvetinin zevkine erdik, içten içe duygularımızı, gördüklerimizi, Hazretin
de lütuf ve himmetiyle bir demet yaparak sizlere sunuyoruz.

Gerçekler bahçesinin bu ilâhi gülünü koklarken, alacağınız zevk, bizim
de zevkimiz olacaktır.

Hizmet bizden, himmet erenlerden, başarı ve muvaffakiyet ise
Allah'tandır.”

Diyerek, Şeyh Şa'ban-ı Velî isimli bir formalık bir kitabı kaleme alıp
yayımlayan Ali Rıza Köseoğlu, bu eserin başına şu şiirini de koymuştur:

ŞABAN-I VELİ'YE

Eğer sadık dost isen,
Er Şaban-ı Veli'ye
Muhabbetle gönlünü,
Ver Şaban-ı Veli'ye
Hak ehlinin halını,
Kovanların balını,
Acan gülün halını,
Sor Şaban-ı Veli'ye
İçinde kalmasın dert,
Lokman Hekimdir Hazret
Varlığını teslim et,
Sır Şaban-ı Veli'ye.
Âşıkсан durma öyle,
Varlığın Harman eyle,
Her neyin varsa söyle
Yâr Şaban-ı Veli'ye

RIZA ile teslim ol,
Bulasın kendine yol,
Halvet sırrı ile dol,
Pîr Şaban-ı Veli'ye

Şiirlerinin çoğunu beşerî aşk üzerine yazmış olan Taşköprülü Turgut
Üner'in Şeyh Şa'ban-ı Veli ile ilgili iki şiiri dikkatimizi çekti. 1962 yılında
Kastamonu'da yazılmış olan ilk şiir şöyle:

ŞEYH ŞA'BAN-I VELÎ HAZRETLERİ

Çekiyorsun gönülleri kendine
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen
İlmin, Hakkın ermişin de fendine
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Yaradanla vasıtasın arada
Herkes sende ermek ister murada
Huzur verir halka türben burada
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Halkın sabah hep turbine yönelir
Dua eder, nusret bekler, söylenir
Camiinde sukun bulur eylenir
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Dört bucaktan ziyarete gelirler
Nusret sende, irfan sende bilirlir
Meşk içinde, çarpar bütün gönüller
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Kastamonu sevgin ile doludur
Bilirlirki velileri uludur
Senin türben Hakkı bulma yoludur
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Turgut der ki, günahım çok derdim çok
Türben gördüm, muradıma erdim çok
Senden başka tavassutçu kimsem yok
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen
Şair Turgut Üner'in Mart 1971'de kaleme aldığı şiir ise onun Hazreti
Pir'i aracı kılıp Hakk'a yalvarmasıdır adeta:
Huzurunda yemin ettim ey pirim
Sadakatle Hak yolunda sendeyim
Geç anladım, ben de yettim ey pirim
İçim Hakla dolu ve ben sendeyim

Şefaati esirgeme Fakir'den
Mahrum etme Tanrım sana zikirden
Sakın beni kötü halden fikirden
Hiç ilmi yok, günahı çok bendeyim.

Bir dosya içinde daktilo edilmiş 250 sayfa şiir Zeki Gürel'in özel arşivindedir. Turgut Üner'in büyük ihtimalle kendisinin bizzat daktilo edip bir dosyada topladığı ve yayımlanmak üzere tertip ettiği şiirleri ve varsa

başka şiirlerinin de toplanarak bir kitap halinde basılarak okurlarla buluşması gerek diye düşünüyoruz.

Ali Karaca, Ağustos 2001’de Kastamonu’da kaleme aldığı bir şiirinde “Medet Şeyh Şabanı Veli” demektedir anlam yüklü yedi dörtlükte:

Medet Şeyh Şabanı Veli
Gönül her yerden yaralı,
Medet Şeyh Şabanı Veli.
Dertler peş peşe sıralı,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Zaten bende yoktu ana
Baba da yok döndüm sana,
Ağlıyorum yana yana,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Mutlu gündü geldiğim gün,
Kara haber aldım bugün,
En acı günü ömrümün,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Aklım duyguma yabancı,
Acı içim dışım acı,
Sendedir bunun ilacı,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Yol çok çetin vardı zora,
Acı bana düştüm dara,
Garibim geldim huzura,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Huzuruna varanların,
Sana gönül verenlerin,
Hatrı için erenlerin,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Yardım et Şeyhim Ali’ye
Kederden döndü deliye,
Çok muhtacım teselliye,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Yusuf Tuna, Kastamonu Eğitim Fakültesinde öğrenci olduğu günlerde tanıyıp anladığı “Pirler Piri Şeyh Şabanı Veli Hazretleri”ne hitaben kaleme aldığı şiirinde, Pîr’in hayat hikâyesini anlatırken doğum yeri olarak yanlışlıkla “Tosya’da doğmuştu” demektedir. Pîr’in Taşköprü’de doğduğu konusunda şüphe yoktur. Kastamonu Eğitim Fakültesinden 1982-1983 eğitim yılında mezun olan şair Yusuf Tuna’nın şiiri şöyledir:

Kastamonunun manevi sorumlusu eren,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.
Hayrettin Tokadı’dan tasavvuf dersi gören,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Aldığı ilim ile Halvetide pirleşen,
Beyazid döneminde ilim ile gürleşen.
Seyyid-i Sünneti’nin dergâhına yerleşen,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Tosya’da doğmuştu Horasan’dı silsilesi,
Ona bağlı idi Kastamonu ahalisi.
Mürşid-i İns ü Can denen veliler velisi,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Hakkı kelim ile onca gönüllere koydu,
Silsilei Saadatın gönül payesi oydu.
Dünyaya Halvetiye Şabaniyeyi yaydı,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Yusuf gönül dergâhında sevgiyle can bulan,
Kastamonu Hisarardı türbesinde kalan.
Erenlere piri pak Mürşid-i Kamil olan,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Kastamonu’nun sivri kalemlerinden Araçlı Seyfi Uzunkök, 2011 yılı Şeyh Şa'bân-ı Veli etkinlikleri arifesinde kaleme aldığı şiirinde çoğunluğun söyleyemediği bir hususu dile getirir.

Şeyh Şaban-ı Veli...

Kastamonulu bir veli...

Tanıyor muyuz?

Hayır...

Okuyor muyuz?

Hayır...

Aynen Mehmet Feyzi Efendi’yi bilmediğimiz gibi...

*

“Yok ben biliyorum”...

Birbirimizi kandırmayalım.

Hiçbir şey bilmiyoruz...

Protokol bilgileridir bildiklerimiz.
Yürekten gelen değil, dudaktan gelen...

*

Hız. Pir o kadar Allah aşkı ile dolu bir zat ki,
ağacın gölgesinde ibadet ettikten sonra,
Orayı terk ederken bile ağaç onunla gitmiş...
Yani aşk adamı...

*

Ağacın bile terk etmediği zatı
Biz terk etmişiz.
Taşköprü’de doğmuş ama...
Biz sadece sarımsağını bilmişiz oranın.
“Yabancı kızları” oynatmışız sokaklarda,
Ama bir âlimin tek kelimesini yazmamış,
Bir yerde anlatmamışız...
Ölümlü dünyada, 3 sarımsağı sergilemişiz ilçe çıkışına,
Bir tane sözünü esirgemişiz...

*

Bakıyorsunuz 1500’lü dönemlere,
ilim sahibi kişilere,
hepsi birbirine saygılı...
Hepsi öğrenme aşkıyla yaşayanlar...
Yani örnek insanlar...
O gün gündem, ilim aşkı...
Bugün ise bizim gündemimiz;
Yaşar Nuri’nin sevgilisi,
Zekeriya Beyaz’ın izlediği erotik filmler,
Vs...vs...

*

Neyse bırakalım bunları,
Dev bir organizasyon var:
Şeyh Şaban-ı Veli Sempozyumu...
Katılanları bir inceleyin,
Hepsi değerli şahsiyetler...
Takip edilmesi gereken,
önemli bir toplantı...

*

Şeyh Şaban-ı Veli Hz.lerini anlamak istiyorum.
Ve nasip olursa Sempozyuma gideceğim.
Değerli insanları dinleyip,
Proteinimi alacağım...
Öyle umut ediyorum....
Sağlıkla kalın...

Araçlı bürokrat şair Fethi Acar, “Batının Doğusu Kastamonu’dan Sesleniş” başlıklı şiirinde;

Manevi bekçimiz, büyük Şeyh Şaban-ı Velî,

Ruh doldurur yollara yayılan dua seli

Derken, Urfa Bozova doğumlu Türkmen Beydili’nin yiğit evladı rahmetli Emin Baydil Hoca ise Kastamonu için yazdığı güzellemelerin birinde Şeyh Şaban-ı Velî’yi de anmadan geçemez:

Ergenekon bura mı ki

Kayı burada, Salur burada

Bir baksana şöyle dur da

Ne güzeldir Kastamonu.

Benli Sultan, Hazreti Pîr

Ne evliya etmiş zikir

Gece gündüz nur birikir

Ne güzeldir Kastamonu

Taşköprülü eğitimci şair Mehmet Sayan, Taşköprü’yü anlattığı bir şiirinde Pîr’in Taşköprü’de doğduğuna da vurgu yapmaktadır:

Hazreti Pîr’in hanesi

Abdal Hasan’ın Tekkesi

Şeyh Hüsamet’in beldesi

Gelin görün Taşköprü’yü

Türk edebiyatında Pîr Şa'bân-ı Velî şiirlerine son bir örnek olarak halen Kastamonu Belediyesi Başkan Yardımcısı Mehmet Sayan’ın şu şiirini vermek istiyoruz:

ŞEYH ŞABÂN-I VELÎ

Yıl bin dört yüz yetmiş birdi

Taşköprü’de doğdu Veli

O, Anadolu ereni

Adı Şeyh Şabân-ı Veli

Bolu’da buldu mürşidi

Giydi devrişlik giysisi

Sonunda aldı icazet

Hazreti Şabân-ı Veli

Yaşadı o, dolu dolu

Çile çekti ömür boyu

Aydınlattı dünyamızı

Hazreti Şaban-ı Veli

Gönüldeki sır perdesi

Arif olanların hali

Ârifçe belli olur

Hazreti Şaban-ı Veli

Ölmek için hasta olmak

Hasta olunca da ölmek

Gerekmez derdi her zaman

Hazreti Şabân-ı Veli
Bu dünyaya üryan geldi
Bu dünyadan üryan gitti
Sabır, meşakkat demektir
Hazreti Şabân-ı Veli

Allah'ın kahrında lütûf
Allah'ın emrinde hikmet
Gizli olduğunu bildi
Hazreti Şabân-ı Veli
Kemâle erenin hâli
Allah'a havale belli
O, gönüller sultanı,
Hazreti Şabân-ı Veli

Yıl bin beş yüz altmış dokuz
Allah'a kavuştu Velî,
Yaşayacak gönüllerde
Hazreti Şabân-ı Velî
Kastamonu ilim şehri
Kastamonu kültür şehri
En büyük gurur kaynağı
Hazreti Şabân-ı Velî

İlim ve kültür şehri, evliyalar diyarı Kastamonu'nun gurur kaynağı Pîr Şa'bân-ı Velî ile ilgili bir de tiyatro eseri kaleme alınmıştır. 1956 yılında Kastamonu'da dünyaya gelen eğitimci yazar Turhan Yılmaz'ın “Şeyh Şa'bân-ı Velî” adıyla kaleme aldığı iki perdelik bu tiyatro eserinde Pîr, birinci perdede 40-45 yaşlarındadır. Eser Şeyh'in vefatıyla sona ermektedir. Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. Yılına Armağan olarak Hâcegân yayınları tarafından yayımlanan bu eseri millî Türk sinemasının medarı iftiharî rahmetli Yücel Çakmaklı'nın beyaz perdeye aktarmak istediğini de burada belirmeliyiz.

Sonuç olarak: Pîr Şeyh Şa'bân-ı Velî ile ilgili olarak yazılan şiirlerin bizim burada zikrettiklerimizle sınırlı olmadığını biliyoruz. Ancak daha geniş bir çalışma bu bildirinin sınırlarını zorlamak olurdu. Araştırmamızda gördük ki, Şeyh Şa'bân-ı Velî için yazılan şiirlerin büyük ekseriyeti Bolulu ve Kastamonulu şairler tarafından kaleme alınmışlardır. Böyle olması da gayet tabiidir. Çünkü, Şeyh Şa'bân-ı Velî'yi yetiştiren merkezî kişi Bolu'dadır. Belki de asıl yapılması gereken bu şiirleri bedîî terbiye açısından tahlil etmek olmalıydı. Eğer bu yapılırsa Pîr Şeyh Şa'bân-ı Velî ve öğretisi hem anlatılmış hem de anlaşılacak olacaktı.

Şabaniye dergahında bir derviş,
Seneler boyunca hep çile çekmiş;
Nihayet sonunda kemâle ermiş,
Evliyalar şehri can Kastamonu!

Hazreti Pîr'in halvetinin kapısı üzerinde bulunan levhada Konya'da Mevlânâ Dergâhı'nda Tilavet Odası girişinde bulunan Molla Câmî'ye ait:

Ka'betü'l uşşâk bâşed in makam

Her ke nâkıs âmed İncâ şod temâm

Beytinin tercemesi yazılıdır:

Âşıkânın kâbesidir bu makam

Kim ki nakıs gelse bunda olur tamam

Biz de, Allah (C. C.) bizleri, eksiklerini tamamlayanlardan eylesin diyerek tamamlıyoruz satırlarımızı.

KAYNAKÇA

Abdulkadiroğlu, Abdulkerim; **Halvetiliğ'in Şa'baniye Kolu Şeyh Şa'ban-ı Velî ve Külliyesi**, Ankara 1991.

Adıgüzel, Muhammed Sani; **Şairlerin Gözüyle Kastamonu**, 3. Baskı, Kastamonu 2010.

Cihangir, Musa Seyfi; **Şeyh Şa'ban-ı Velî Hazretleri'nin Hayatı ve Manevî Silsilesi**, Kastamonu 1997.

Çatal, Celal; "Kastamonu Evliyalari (5)", Boyabat Gazetesi. (Boyabat Gazetesi www.boyabatgazetesi.com) 6.4.2012.

Çiftçi, Fazıl; **Hazreti Pîr Şeyh Şa'bân-ı Velî**, Kastamonu 2002.

Demircioğlu, Ziya; **Kastamonu Evliyalari**, Kastamonu 1962.

Demircioğlu, Ziya, **Şeyh Şaban-ı Velî Postnişinleri**, Kastamonu, 1997.

Eski, Mustafa; **Yorgansız Hakkı**,

Gürel, Zeki; "Şevkî İbrahim Efendi", **Bolu Kültür Sanat Divanı**, Bolu 2012.

Gürel, Zeki; "İsa Mahvî", **Bolu Kültür Sanat Divanı**, Bolu 2012.

Hayreddîn-i Tokâdî Kuddise Sirrihu Hazretleri Bolu ve İlçelerindeki Türbeler, Hazırlayan: Rahmi Serin, İstanbul 1995.

Hüseyin Vassaf Bey; **Sefine-i Evliya**, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma başışlar Bölümü, Nu. 2311.

Köseoğlu, Ali Rıza; **Şa'bân-ı Velî**,

Ocak, Ahmet Yaşar; **Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler**, Ankara 1992.

Ömer Fuadî, **Menakıb-ı Şeyh Şa'bân-ı Velî ve Türbename**, Hazırlayan: Muhammed Safi, Kastamonu 1998.

Şahin, Haşim; **Menâkıbnâme**", **Diyanet İslâm Ansiklopedisi**, Ankara 2004, C. 29, s. 112-114.

Tatçı, Mustafa "Hz. Pîr Şeyh Şa'ban-ı Velî", <http://tasavvufkitap.com> (6.4.2012)

Tezcan, Esmâ; **Şevkî İbrahim Efendi Divanı**, Kütahya 2007 (Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi)

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı; **Kastamonu Meşayihleri**, Hazırlayan: Mustafa Eski, Ankara 1990.

Yılmaz, Turan; **Şeyh Şa'bân-ı Velî**, Kastamonu 1998, 35 s.

Hacegân Yayınları Nu.: 2

Tiyatro Eserleri Nu.: 1

Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. Yılına Armağan Eserler: 1

Zengin, Ahmet Yaşar; **Kastamonu Evliyalari**, İstanbul 2005.

* * *